

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553” แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553

4.2 ผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553

4.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน อันจะส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ได้นำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2549 - 2553

ตอนที่ 2 ผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขและปรับปรุง

4.1 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร พ.ศ.2549 - 2553

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล ประกอบด้วย ปลัดจังหวัดเชียงใหม่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งนักวิชาการด้านการเมืองและการปกครอง จำนวน 21 คน เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 – 2553 จึงทำให้ทราบถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความรู้ความเข้าใจของผู้ตอบคำถามดังนี้

1. บทบาทและภารกิจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบ

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติในด้านการดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ การดูแลช่วยเหลือการดูแลเรื่องทะเบียนราษฎร แจ้งเกิด แจ้งตาย ย้ายเข้า ย้ายออก, การส่งเสริมอาชีพ, การดูแลป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติ, การดูแลที่ดินสาธารณะ, ประชาสัมพันธ์สัมพันธ์ข่าวสารทางราชการ, การแก้ไขปัญหาเสพติด, การรับรอง

ลูกบ้าน, การเป็นกรรมการต่างๆในชุมชน, การสำรวจข้อมูลต่างๆที่ทางราชการขอให้ทำ, การประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆเพื่อขอความช่วยเหลือให้ชุมชนหรือลูกบ้าน

กลุ่มข้าราชการ มีความเห็นว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบได้แก่ การดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ การไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง การดูแลช่วยเหลือหากเกิดปัญหาต่างๆ, การดูแลเรื่องทะเบียนราษฎร แจ้งเกิด แจ้งตาย ย้ายเข้า ย้ายออก, การส่งเสริมอาชีพ, การดูแลป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติ, ประชาสัมพันธ์สัมพันธ์ข่าวสารทางราชการ, การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต, การเป็นกรรมการต่างๆในชุมชน, การสำรวจข้อมูลต่างๆที่ทางราชการขอให้ช่วยปฏิบัติ, การเป็นตัวแทน เป็นผู้นำทั้งทางด้านความคิดและการปฏิบัติ, เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ และองค์กรเอกชน

นักวิชาการ โดยทั่วไปมีความเห็นไม่แตกต่างจากสองกลุ่มก็คือ บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีมากมายและหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นบทบาทตามกฎหมาย หรือบทบาทผู้นำชุมชนได้แก่ การดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ เช่น การไกล่เกลี่ยความขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาท การดูแลช่วยเหลือหากเกิดน้ำท่วมหรือไฟไหม้, การดูแลเรื่องทะเบียนราษฎร แจ้งเกิด แจ้งตาย ย้ายเข้า ย้ายออก, การส่งเสริมอาชีพ, การดูแลป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติ, การดูแลที่ดินสาธารณะ, ประชาสัมพันธ์สัมพันธ์ข่าวสารทางราชการ, การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต, การรับรองลูกบ้าน, การเป็นกรรมการต่างๆในชุมชน, การสำรวจข้อมูลต่างๆที่ทางราชการขอให้ทำ, การประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ

ภารกิจที่กล่าวมานี้เป็นภารกิจที่ทางกำนันผู้ใหญ่บ้านเรียกว่า “ งานปกครอง ” (ในระดับตำบลและหมู่บ้านงานหรือภารกิจของรัฐสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่คือ งานปกครอง ซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น และงานอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า งานพัฒนา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะต่างๆ ซึ่งในอดีตเคยอยู่ภายใต้การดูแลของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่ปัจจุบันเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

กำนันผู้ใหญ่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลมีการแบ่งงานกันค่อนข้างชัดเจนระหว่างงานปกครอง และ งานพัฒนา บทบาทและภารกิจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีลักษณะค่อนข้างกว้างขวาง ครอบคลุมหลายมิติหรือเกี่ยวข้องกับลูกบ้านในหลายมิติ เป็นภารกิจหน้าที่ที่ไม่มีเวลาจำกัด ลูกบ้านเจ็บป่วยหรือเกิดปัญหาในเวลากลางค่ำกลางคืนและมาขอความช่วยเหลือจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้านก็ไม่อาจปฏิเสธได้ เมื่อถามถึงบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านว่ามีลักษณะเช่นใด คำตอบที่ได้ในทุกพื้นที่ที่ลงไปเก็บข้อมูลก็คือ หน้าที่ในการ “ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ” กล่าวคือ เมื่อลูกบ้านเกิดปัญหาขึ้น ไม่ว่าจะปัญหานั้นเล็กหรือใหญ่ ผู้ที่ชาวบ้านจะเข้าไปขอความช่วยเหลือเป็นคนแรกๆก็คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน หากปัญหาใดกำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถ

จัดการเองได้ เรื่องก็จะจบที่ตรงนั้น เช่น การทะเลาะชกต่อยกันระหว่างลูกบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ สามารถไกล่เกลี่ยให้จบเรื่องจบราวไม่ให้ถือสาเอาความกัน แต่ถ้าเรื่องใดเกินกำลังหรืออำนาจ หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอีกเช่นเดียวกันที่จะต้องนำเรื่องราว ทุกข์ร้อนของลูกบ้านไปขอความช่วยเหลือจากทางอำเภอหรือหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องกับ ความทุกข์ร้อนของลูกบ้านนั้น เช่น ปัญหาภัยแล้ง ก็ต้องขอให้ทางอำเภอเอารถน้ำมาแจก ปัญหา ถนนหนทางไม่ดีก็ไปขอให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมาปรับปรุง เป็นต้น

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลทำให้ผู้วิจัยทราบลักษณะงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น มีลักษณะ คล้ายเป็นผู้ประสานงานหรือเป็นตัวเชื่อมตรงกลางระหว่างส่วนราชการ กับประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นงานที่ต้องการคนที่มีบุคลิกที่มีความเป็นผู้นำ และต้องรู้จักการประสานงานกับ หน่วยงานราชการพอสมควร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็ต้องเป็นผู้ที่กว้างขวางพอสมควร

2. การให้ประเมินภารกิจหน้าที่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านรับผิดชอบโดยเรียงลำดับความสำคัญ

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำการประเมินภารกิจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่า ภารกิจต่างๆที่ทำภารกิจใดเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย พบว่าแต่ละท่านได้ให้คำตอบที่ ไม่แตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้ว งานหรือภารกิจหน้าที่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเรียงลำดับความสำคัญ คือ ภารกิจหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน ภารกิจหน้าที่ในการนำนโยบาย ข่าวสาร คำสั่ง ไป บอกลูกบ้าน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือส่วนราชการต่างๆที่ต้องการข้อมูลหรือความร่วมมือ ในการจะติดต่อลูกบ้าน

กลุ่มข้าราชการ ทำการประเมินภารกิจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่า ภารกิจ ต่างๆที่ทำภารกิจใดเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย พบว่าแต่ละท่านได้ให้คำตอบที่ไม่ แตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้ว งานหรือภารกิจหน้าที่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเรียงลำดับความสำคัญมานั้น ก็จะจัดอยู่ในภารกิจหน้าที่ 2 ภารกิจหลักและภารกิจรอง ภารกิจหลัก คือ ภารกิจหน้าที่ในการดูแล ทุกข์สุขของลูกบ้าน ภารกิจรอง คือ ภารกิจหน้าที่ในการนำนโยบาย ข่าวสาร คำสั่ง ไปบอกลูกบ้าน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือส่วนราชการต่างๆที่ต้องการข้อมูลหรือความร่วมมือในการจะ ติดต่อลูกบ้าน โดยทั้งสองภารกิจนี้ได้รับการให้ความสำคัญในระดับที่ใกล้เคียงกัน

กลุ่มนักวิชาการ ทำการประเมินภารกิจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่า ภารกิจ ต่างๆที่ทำเรียงลำดับความสำคัญ หากประเมินถึงภารกิจทั้งที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจที่กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านรับผิดชอบจัดทำอยู่จริงๆ ในปัจจุบัน จะพบว่า ลักษณะ ของภารกิจโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเด่นอยู่ด้วยกัน 2 ประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ภารกิจในด้านสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ: ภารกิจในด้านนี้ถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่น และเป็นเหตุผลความจำเป็นต่อการก่อกำเนิดของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน นั่นคือ การทำหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนหน่วยงานของทางราชการ ในการเข้าไปปฏิบัติงานภายในชุมชนท้องถิ่นของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน เช่น การเรียกประชุม การระดมความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานของทางราชการสามารถเข้าไปทำงานในพื้นที่ได้สะดวกขึ้น

ประการที่สอง ภารกิจในด้านผู้ปกครองดูแลลูกบ้าน: ภารกิจในอีกลักษณะหนึ่งที่สำคัญได้แก่ การทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล รักษาความสงบเรียบร้อย และช่วยเหลือลูกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือในด้านการศึกษาและการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ตลอดจนการให้ข้อมูลที่จำเป็นจากทางราชการแก่ลูกบ้าน

หากพิจารณาอย่างถึงที่สุด นักวิชาการ นาย ก. กล่าวว่า ลักษณะของภารกิจเช่นนี้ จึงทำให้เห็นได้ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบจัดทำภารกิจในรูปของ “การอำนวยความสะดวก” มากกว่าที่จะมีภารกิจหลักที่เป็นของตนเองโดยแท้จริง เนื่องจากจุดแข็งประการหนึ่งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน คือ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนของตนเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ ภารกิจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยมากจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีผู้ร้องขอความช่วยเหลือหรือสนับสนุน มิได้เป็นภารกิจของตนเองที่ไม่มีผู้อื่นทดแทนได้ จะมีข้อยกเว้นก็แต่ในภารกิจที่ต้องอาศัยความเป็นผู้นำและความเป็นที่เชื่อถือของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง การว่ากล่าวตักเตือนลูกบ้าน เป็นต้น แต่ภารกิจในด้านนี้ก็ต้องอาศัยสถานภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีลักษณะเฉพาะตัวสูง

3. ความจำเป็นของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน , สารวัตรกำนันและแพทย์ประจำตำบลในปัจจุบัน

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นว่า ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่ เพราะผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนหากผู้ใหญ่บ้านไม่อยู่ในหมู่บ้าน ส่วนสารวัตรกำนันก็จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนหากกำนันไม่อยู่ในพื้นที่ เช่น จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน นาย ก. อำเภอสันทราย กล่าวว่า ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญเป็นอย่างมากในหมู่บ้าน เพราะว่าภาระงานของผู้ใหญ่บ้านมีมากมาย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะสามารถคอยเป็นหูเป็นตาและช่วยแบ่งเบาภาระต่างๆ ได้ อีกทั้งยังสามารถทำงานแทนผู้ใหญ่บ้านได้เป็นอย่างดี

กลุ่มข้าราชการ มีความเห็นเหมือนกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่ เพราะผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนหากผู้ใหญ่บ้านไม่อยู่ในหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทั้งทางด้านฝ่ายปกครองและฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ส่วนสารวัตรกำนันก็จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือกำนันให้ปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์เพราะต้องรับผิดชอบหลายหมู่บ้าน

กลุ่มนักวิชาการ นายก. และ นาย ข. มีความเห็นตรงกันว่า ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่มากเพราะต้องคอยช่วยเหลืองานของผู้ใหญ่บ้าน ส่วนตำแหน่งที่ไม่มีความจำเป็นแล้วในปัจจุบันและสามารถยกเลิกได้ก็คือ แพทย์ประจำตำบล เพราะในปัจจุบันนี้ทุกตำบลมีสถานีนอนามัยแล้ว ดังนั้นการมีแพทย์ประจำตำบลจึงเป็นงานที่ซ้ำซ้อนการทำงานของสถานีนอนามัย

4.2 ผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 – 2553

จากการศึกษาจากเอกสารและโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล ประกอบด้วย ปลัดจังหวัด เชียงใหม่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอสันทราย อำเภอแมริม และอำเภอสันกำแพง รวมทั้งนักวิชาการด้านการเมืองและการปกครอง จำนวน 21 คน เกี่ยวกับผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังการรัฐประหาร พ.ศ.2549 - 2553 เมื่อนำมาวิเคราะห์ผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ทราบข้อมูลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 – ปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสาร ตลอดระยะเวลาเกือบ 100 ปี ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครอง เพื่อให้การบริหารการปกครองท้องที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในการบริหารบ้านเมืองและสภาพการณ์ปกครองประเทศในแต่ละยุคสมัย ทำให้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีวิวัฒนาการที่สอดคล้องกับสังคมไทยมาโดยตลอด จนถึงปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้วทั้งสิ้น 10 ครั้งดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2486 แก้ไขเพิ่มเติมการแต่งตั้ง และการออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน การกำหนดวิधिปฏิบัติเกี่ยวกับการประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการตำบล กรรมการหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และวินัยของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล

ครั้งที่ 2 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2489 แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน วิธิการเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และการออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

ครั้งที่ 3 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2510 แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดให้มี “ผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ” ขึ้น และเพื่อให้เห็นความแตกต่างจึงได้เปลี่ยนชื่อผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่แต่เดิมเป็น “ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง” นอกจากนี้ ยังแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน การกำหนดวิธิการคัดเลือก หน้าที่และอำนาจของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้ง

กรรมการหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ให้สามารถที่จะปฏิบัติงานของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งเพิ่มเติมขึ้นอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครั้งที่ 4 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2516 แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติด้านวุฒิการศึกษาของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ครั้งที่ 5 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2525 แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์

ครั้งที่ 6 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2527 แก้ไขเพิ่มเติม อำนาจฝ่ายตุลาการของนายอำเภอในทางความแพ่ง

ครั้งที่ 7 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2532 แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีสิทธิลาอุปสมบท หรือบรรพชาได้เช่นเดียวกับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ครั้งที่ 8 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติม ให้ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งเป็นวาระ 5 ปี และกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเพิ่มขึ้นอีก

ครั้งที่ 9 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2542 แก้ไขอายุผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ว่าที่ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการออกจากตำแหน่งของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านให้สอดคล้องกัน

ครั้งที่ 10 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 แก้ไขเพิ่มเติมวิธีการเลือก การแต่งตั้ง วาระและระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง จนอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และปรับปรุงบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้มีความชัดเจน เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดำรงสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และให้มีราษฎรในหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านและการร่วมเป็นคณะกรรมการผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตาราง 4.1 สรุปผลการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ได้ดังนี้

ฉบับเดิม	รายการปรับปรุงแก้ไข
1. การตรวจสอบคุณสมบัติก่อนการรับสมัคร เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	1. มีคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านอย่างเข้มงวดและจริงจัง คณะกรรมการได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่เกิน 3 คน 2) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 4 คน แต่ไม่เกิน 7 คน
2. แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด	2. แต่งตั้งโดยนายอำเภอ
3. การเลือกกำนัน ให้ราษฎรในตำบลที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้ใหญ่บ้านที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3. การเลือกกำนัน ให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลประชุมโดยมีนายอำเภอเป็นประธาน คัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน หากตกลงกันไม่ได้ให้ลงคะแนนเสียงโดยวิธีลับ
4. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 5 ปี	4. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ถึงอายุ 60 ปี ในลักษณะเหมือนข้าราชการ
5. ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน	5. มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ทุก 5 ปี
6. นายอำเภอมีหน้าที่ดูแลและรักษาที่ดินสาธารณะ	6. นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ดูแลและรักษา ที่ดินสาธารณะ
7. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ครอบคลุมทุกด้าน ทุกเรื่องในท้องที่	7. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เฉพาะความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อย และหน้าที่อื่นๆตามที่กฎหมายกำหนด หรือกระทรวง ทบวง กรม ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ มอบหมาย

ที่มา : ประมวลจากพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (ฉบับที่ 9 - 11)

2. หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 – 2553 มีผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของ กำนันผู้ใหญ่บ้าน

จากคำถามดังกล่าวพบว่า กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักวิชาการ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน 2 ประเด็นดังนี้คือ

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นว่า หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 – 2553 ไม่มีผลกระทบต่อการแสดงบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านแต่อย่างใด กำนันผู้ใหญ่บ้านได้รับการสั่งการหรือขอความร่วมมือจากบุคคลหรือองค์กรต่างๆ เช่น รัฐบาล องค์กรปกครองท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายจากรัฐบาลยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

กลุ่มข้าราชการ มีความคิดเห็นเหมือนกับกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ ภายหลังกองการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 – 2553 ไม่ได้มีผลกระทบต่อแสดงบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านแต่อย่างใดเลย กำนันผู้ใหญ่บ้านยังได้รับการสั่งการหรือขอความร่วมมือจากบุคคลหรือองค์กรต่างๆ เช่น รัฐบาล หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองท้องถิ่น กลุ่มหรือองค์กรของชาวบ้านเหมือนเดิม การปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายจากรัฐบาลยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การประสานจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านและการแก้ปัญหาต่างๆยังปฏิบัติหน้าที่เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลงและไม่ลดน้อยลง

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นว่า หลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553 มีผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2475 (ฉบับที่ 11) ดังนี้

1) การเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

- มีคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน อย่างเข้มงวดและจริงจัง คณะกรรมการได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่เกิน 3 คน ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 4 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม กล่าวคือ การเลือกโดยให้มีการลงคะแนน เป็นวิธีที่ดีอยู่แล้ว เนื่องจากคนไม่ดีราษฎรก็จะไม่เลือก ทำให้เพิ่มขึ้นตอนเสียเวลา และราษฎรใช้สิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านได้ จำนวนคณะกรรมการที่เป็นราษฎรน้อยเกินไป อาจจะมาจากกลุ่มเดียวกัน ส่วนจำนวนคณะกรรมการจะต้องมีจำนวนมากกว่านี้ และแต่งตั้งข้าราชการมากกว่าราษฎร รวมทั้งต้องใช้การประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกครัวเรือน

- การเลือกกำนัน ให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลประชุมโดยมีนายอำเภอเป็นประธานคัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน หากตกลงกันไม่ได้ให้ลงคะแนนเสียงโดยลับ

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม กล่าวคือ ราษฎรต้องการผู้นำที่สามารถเลือกเอง การไม่มีส่วนร่วมจึงขาดความเป็นประชาธิปไตย และถือว่าเป็นการเลือกจากคนกลุ่มน้อย ระบบเดิมโปร่งใสกว่า อาจเกิดความสมยอม ซื่อเสียดได้ง่าย เป็นการจำกัดสิทธิของราษฎร อาจมีการเลือกพวกพ้อง เป็นการสร้างอิทธิพล ควรจะให้ราษฎรทั้งตำบลเป็นผู้ออกเสียง เพราะตำแหน่งกำนันต้องเป็นที่เคารพนับถือของคนทั้งตำบล อีกทั้งยังจะเป็นการค้นหานุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และต้องการรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง

2) บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

- ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ถึงอายุ 60 ปี ในลักษณะเหมือนข้าราชการ

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม กล่าวคือ จะเป็นการสร้างอิทธิพลในตำแหน่ง อาจทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นการปิดกั้นคนดี มีความรู้ความสามารถ ที่ไม่มีการแข่งขันอาจทำให้การทำงานเฉื่อยชา สำหรับคนที่มีอายุเกิน 60 ปี อาจจะทำงานได้ดียังมีประสิทธิภาพควรอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

3) การพ้นจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

- พ้นจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเมื่ออายุครบ 60 ปี

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม กล่าวคือ หากยังทำงานได้ดี มีประสิทธิภาพ ราษฎรรักนับถือ ควรให้มีการต่ออายุเกิน 60 ปี เช่น ทำงานต่ออีก 5 ปี

- มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ทุก 5 ปี

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม กล่าวคือ ควรมีการประเมินทุก 2 ปี การประเมินอาจไม่โปร่งใส มีระบบอุปถัมภ์เข้ามาเกี่ยวข้อง คณะกรรมการในการประเมินควรจะมาจากราษฎรในพื้นที่ และข้าราชการควรมาจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายองค์การบริหารส่วนตำบล

ภายหลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 นั้น มีการแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2457 (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551 มาตรา 14) ทำให้โครงสร้างการเข้าสู่ตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้านเปลี่ยนแปลงไป จะมีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เช่น การเลือกกำนันจากผู้ใหญ่บ้านโดยประชาชนในพื้นที่ไม่ได้เป็นผู้เลือก จะทำให้ตำแหน่งกำนันไม่สง่างาม ไม่เป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งการแก้ไขกฎหมายที่ให้วาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จนครบอายุ 60 ปี มีลักษณะผูกขาดอำนาจยาวนานเกินไป มีสถานะเหมือนข้าราชการ เป็นได้ทั้งในลักษณะดีและเสีย ข้อดีคือ ทำให้การทำงานมีความ

ต่อเนื่องและเป็นขวัญกำลังใจต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านว่าจะได้อยู่ในวาระที่ยาวนาน ไม่ต้องเสี่ยงต่อการสมัครเลือกตั้งหลายครั้ง ข้อเสียก็คือ เป็นการผูกขาดอำนาจยาวนาน การทำงานที่ล่าช้า ไม่ใส่ใจต่อประชาชนเพราะว่าไม่มีผลต่อวาระ เพราะอย่างไรก็จะได้อยู่จนครบอายุ 60 ปี

2. ศักดิ์ศรีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า หลังจากรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553 ศักดิ์ศรีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังเหมือนเดิม ไม่ได้ลดลง เพราะงานของของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ยังมีและเป็นคนละงานกับขององค์กรปกครองท้องถิ่น และบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านก็มีมากกว่าทางองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน นาย ก. อำเภอแม่ริม กล่าวว่า เมื่อลูกบ้านมีปัญหาอะไรก็มักจะเข้าหากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากกว่า เพราะว่าจะอยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้านและรู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขได้ดี อีกทั้งสถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานเป็นร้อยปี เป็นตำแหน่งที่พระราชทานโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งต่างจากองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่เป็นตำแหน่งซึ่งเพิ่งมีมาไม่นานมานี้ก็อีกส่วนหนึ่ง

กลุ่มข้าราชการ มีความคิดเห็นเหมือนกันกับกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน หลังจากรัฐประหาร ปี พ.ศ.2549 - 2553 ศักดิ์ศรีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังเหมือนเดิม ไม่ได้ลดลง เพราะงานของของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ยังมีและเป็นคนละงานกับขององค์กรปกครอง มีการช่วยเหลือกันในงานที่ต้องทำร่วมกัน การแยกบทบาทจะทำให้การทำงานไม่ทับซ้อน เกิดความชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานเป็นร้อยปี เป็นตำแหน่งที่พระราชทานโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

นักวิชาการ มีความคิดเห็นว่า ศักดิ์ศรีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง เนื่องจากงบประมาณต่างๆ ไปลงที่องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมด บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงลดลงและศักดิ์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ลดลงตามไปด้วย จากการสัมภาษณ์นักวิชาการ นาย ข. กล่าวเพิ่มเติมว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นสถาบันการปกครองที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานนับร้อยปี กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากราษฎรในหมู่บ้านให้ทำหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎร นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องที่รู้จักมักคุ้นกับสภาพของพื้นที่ และรู้ความต้องการ รู้ปัญหาเป็นอย่างดี กำนันผู้ใหญ่บ้านนอกเหนือจากสถานะในทางกฎหมาย ในการเป็นตัวแทนอำนาจรัฐแล้ว ในทางกลับกัน กำนันผู้ใหญ่บ้านยังมีสถานะเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เป็นผู้หลัก ผู้ใหญ่ ที่เคารพนับถือของราษฎรในท้องที่ และเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาดูแลและราษฎร

เพราะฉะนั้นเมื่อคำนึงและพิจารณาถึงเหตุผลในเรื่องของเกียรติภูมิและศักดิ์ศรี ตลอดจนประวัติศาสตร์ความผูกพันที่เกิดขึ้นของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่นอกเหนือจากภารกิจ หน้าที่ในการเป็นตัวแทนของอำนาจรัฐ ในการปกครองดูแลพื้นที่ตามกฎหมายแล้ว ก็คือความภาคภูมิใจในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะผู้นำของหมู่บ้าน และผู้นำของชุมชนต่างหาก

3. กำนันผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ หากในอนาคตพื้นที่ที่กำนันผู้ใหญ่บ้านรับผิดชอบมีความเจริญกลายเป็นเมือง

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ความเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่แม้พื้นที่จะมีการเจริญเป็นเมืองแล้ว โดยผู้ตอบคำถามให้เหตุผลว่าตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดประชาชน แม้พื้นที่จะมีความเจริญเป็นเมืองมากขึ้นหรือพัฒนาไปเป็นเทศบาล เช่น จาการสัมภาษณ์กำนัน นาย ก.อำเภอสันทราย กล่าวว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ยังคงมีอยู่ เหตุเพราะเทศบาลไม่สามารถเข้ามาแทนที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีความใกล้ชิดประชาชนได้ การดำเนินงานของเทศบาลในพื้นที่ยังต้องอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนกลางในการประสานงานกับชาวบ้านในระดับชุมชนอีกที

กลุ่มข้าราชการ มีความเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่แม้พื้นที่จะมีการเจริญเป็นเมืองแล้ว โดยผู้ตอบคำถามให้เหตุผลว่าตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดประชาชน แม้พื้นที่จะมีความเจริญเป็นเมืองมากขึ้นหรือพัฒนาไปเป็นเทศบาล บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ยังคงมีความสำคัญในการดูแลทุกข์สุขของชาวบ้าน เป็นตัวกลางในการประสานการทำงานของหน่วยงานราชการกับประชาชน

กลุ่มนักวิชาการ มีความเห็นตรงกันกับทั้งสองกลุ่มข้างต้นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีความจำเป็นอยู่แม้พื้นที่จะมีการเจริญเป็นเมืองแล้ว

4.3 ปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขและปรับปรุง

1. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มนักวิชาการ นาย ก. และ นาย ข. เสนอปัญหาการดำรงตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำตามธรรมชาติต้องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ในการเลือกกำนัน โดยให้ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้คัดเลือกตนเอง อาจเกิดการสมยอมกันได้ อาจได้ผู้มีอิทธิพล หรือจากการซื้อเสียง การเลือกแบบใหม่ใช้เฉพาะวิธีลับทำให้กลายเป็นการเลือกแบบฝ่ายการเมืองซึ่งแต่เดิมการเลือก ผู้ใหญ่บ้านทำได้ทั้งแบบลับและเปิดเผย และควรเพิ่มการนำเสนอวิสัยทัศน์

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มนักวิชาการ นาย ก. และ นาย ข. ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการกลั่นกรองคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้านให้มากกว่านี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้เสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีการตรวจสอบประวัติการทำงาน อาชีพที่เคยทำ ต้องมีวิสัยทัศน์ เอาใจใส่หน้าที่และดูแลทุกข์สุขของราษฎร และควรกำหนดโทษที่รุนแรงเมื่อมีการซื้อเสียง ส่วนการเลือกกำนันควรมาจากการเลือกตั้งของราษฎร

3. ปัญหาและอุปสรรคของการพ้นจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มนักวิชาการ นาย ก. และ นาย ข. เสนอว่า การประเมินผลอาจโปร่งใส ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเพราะอาจไม่มีความเป็นกลางในการประเมิน การอยู่ในตำแหน่งนานอาจเกิดอิทธิพลและความไม่ตั้งใจทำงาน

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการพ้นจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มนักวิชาการ นาย ก. และ นาย ข. เสนอว่า ควรมีการกำหนดการประเมินผลที่ชัดเจน และบทลงโทษอย่างเคร่งครัด ในกรณีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้กระทำความผิดเอง โดยเจตนา เช่น ค้ายาเสพติด ทูจริตต่อหน้าที่ เล่นการพนัน และตำแหน่งกำนันควรให้ราษฎรเป็นผู้เลือก ราษฎรควรมีสติระวังเสียงใให้อยู่ กรณีอายุครบ 60 ปี